

I KA HAKƁW N'I KA WAJIBI KOKƁTAW KUNBƁN YƆRƆLA LAKANA KOƁƁW SENƁƁ JAMANA DANCE LA

Nin kunnaƁoni in ye e ta ye ni:

- ✔ I ye baliku ye (i si ka ca ni san 18 ye)
- ✔ i ye i kanƁo diƁƁe ka lakanali (min bƁ wele fana ko kalifayƁƁ)
Itali kƁƁo ani i ye diƁƁe ka lakanali Ɓinibaga ye sisan.

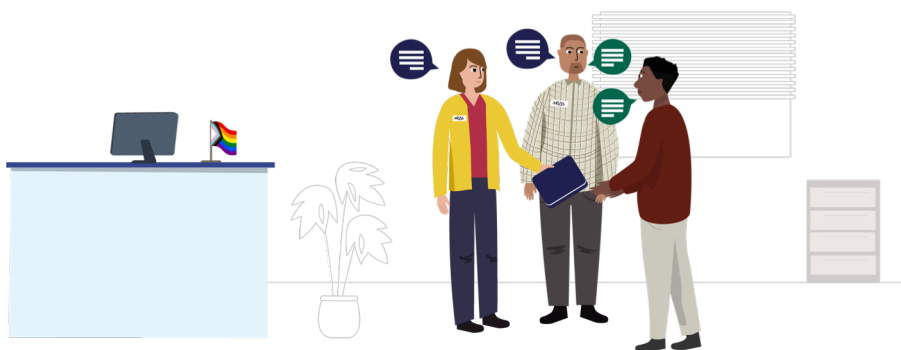
Kunbɛnni ye mun ye?	3
I bɛna to yɔɔɔ jumɛn?	6
I bɛna mun sɔɔɔ?	7
Furakɛli hake	8
Denmisɛnw ka kalan hake	11
kanw kalanni ni baara dege	12
Jo wɛɛɛ jumɛn bɛ i bolo i sigilen bɛ yɔɔɔ min na?	13
Lapinibaga bɛ se ka minɛ cogoya minnu na	14
Kunbɛnni wajibi sariya jumɛnw bɛ i bolo?	15
Mun bɛna kɛ ni i ma i bɛn i ka wajibi kokɛtaw ma?	16
Mun bɛna kɛ ni i taara Farajɛla jamana wɛɛɛ la k'a sɔɔɔ nɛmɔɔɔɔw ka yanmaruya tɛ?	17
I bɛ se ka weleli kɛ latigɛ ko la ni nɛmɔɔɔɔya so ye	18
I bɛ se ka dɛmɛ sɔɔɔ sariya ko la	-
Kumapɔɔɔɔɔɔɔ kunnafoniw	-

KUNBENNI YE MUN YE?

Kunbenni ye deme ye i be ka min sɔɔ ka i to ka jamana jemɔɔw makɔɔ ka i ka kalifayɔɔ seɓen segesɛge diɲe ka lakana ko la. Kunbenni hakew ni wajibi ketaw minnu be ɲefɔlen be ni seɓen kɔɔ sen be a la.

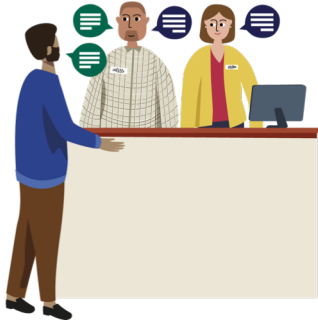
Itali, kɔɔ, kunbenni kalifalen be jemɔɔ min na Ministere de l'Interieur, Departement pour la Protection Civile et l'Immigration, Prefecture, Bureau Territorial du Gouvernement I ka seɓen koɲe be jemɔɔ min bolo tɔɔ ye Commission Territoriale pour la reconnaissance de la protection Internationale.

Baarakelaw bena i ɲininka ko i ka sɛmentiya ani k'i bolonɔ ke a la ko i ye kunnafoni sɔɔ nin gafe in kɔɔ. Baarakelawɲininka ɲininkaliw ni fen dɔ ma jeya.

I lakanalen don nin jamana in kɔɔ.

I ka sigi waati la, baarakelaw be kunnafoni di i ma kunbenni baaraw ni deme kan minnu be se ka sɔɔ ka keɲe ni i ka cogoya ye.

I be se fana ka jekuluw jininka kunnafoni ani deme na fu. I be se ka jekuluw toɔ sɔɔ gafe laban na.

Kanyelemala bena i deme i ni baarakelaw ka kumaɲɔɲɔnya la ni kan ye i be min faamu, o ka kan yɔɔ min na. Kanyelemala tena i ka kuma fosi fo mɔɔ wɛɛ si ye. Kanyelemala besse ka barake i ye telefoni na. Kunafoni besse ka di barake yɔɔ wɛɛla.

Nin gafenin be ɲɛɓɓi ke i kunbenni hakew ani ko minnu wajibilɛn do i kan lakana dankan taabolo senfe. I be se ka kunnafoniw sɔɔ kalifayɔɔ taabolo ko la ani sariya minnu ka kan ka labato seɓen wɛɛw koɔ.

E be sisan Itali, min ye Erɔpu jamana do ye.

Erɔpu jamanaw ye:

Erɔpu Jekulu jamana tɔnden 27: Alimani, Beliziki, Bulgari, Cɛki, Dannimariki, Esipani, Esitoni, Faransi, Filandi, Geresi, Hongiri, Irilandi Jamana, Itali, Kurawasi, Lativiya, Likizamburu, Litiyoni, Malita, Oromani, Ositarali, Payiba, Polandi, Porotigali, Silovaki, Siloveni, Sipre, Suwedi ani

jamana 4 werew: Isilandi, Layisesitayini, Norovezi, Suwizerlandi.

I Kolɔsi!

Kunbenni hakew ni keta kelenw de be lapinibagaw bolo Farajela + Jamanaw bee la.

Sariyaw be kalifayɔɔ nini ni Erɔpu EU+ jamanaw taali la.

Ni sera farajela jamana fɔɔ min kɔɔ, i ka kan ka i kalifayɔɔ seɓen nini yen de, fo ni nɛmɔɔw ye i laadi cogo were la.

Erɔpu EU+ jamana kelen dɔɔɔn ye i ka kalifayɔɔ seɓen nɛnabɔbaa ye. Nɛmɔɔw Itali bena baara taabolo laje ka a latige Erɔpu jamana kelen min ka kan ka kalifayɔɔ seɓen ko nɛnabo.

I ka kan ka to Itali. I tɛ se ka taa Erɔpu jamana were kan ni nɛmɔɔw ka yanmaruya tɛ. Ni i taara, kolɔɔ juguw be se ye a la. I ka lakana taabolo min be Itali o bena jo, ani i ka ninini seɓen bena jate i n'a fo a bɔra walima a banna. Do be se ka bo i jamana were kɔɔ yaalan la ani i kakunbenni hakew be se ka bo a ma.

➤ I BENA TO YƆRƆ JUMEN?

Ɓemɔɔw y'a latige ko i ka diɲe lakanani ninini bena segeɓege lakana dankan taabolo la.

Lakanali dankan taabolo waati la i dagalen kan ke yƆrƆ kerenkerennen do la min latigera.

I ka kan ka o yƆrƆ sariyaw bato ani i ka keli o yƆrƆ kerenkerennen na be segeɓege tuma bee.

Ɓemɔɔw kan ka latige min tara walasa i ka sigi yƆrƆ latigelen na ɲefo i ye seɓen fe i be kan min faamu na. U be i ladonniya i ka hakew, ketaw ni kololo juguw kan ni i ma latige in labato.

I be se k'i ka sigili yƆrƆ kerenkerennen latigelen na latige wuli.

I be se ɲemɔɔw ɲininka ni i be se ka to yƆrƆ were la waati dansigilen kono. Ɓemɔɔw be se ka son i ka lapini ma wala ka ban. Ni ban kera i ka lapini ma, i be se ka weleli ke o latige ko la.

I BENA MUN SORO?

Ka nemoḡow to ka i ka diḡe ka lakanali seben seḡeseḡe ani Ka keḡe ni i ka i yere ka cogoya ni musaka ye, i be ninnu soro:

• Siyoro

• Yeresaniya minenw

• balo

• finiw

• wari don o don musakaw kama

➤ FURAKELI HAKE

Jamana nemoɓɓow be da a la ko i ye furakeli soro i **mago be min na**. Msali la ninnu be se ka ye o la, i be se ka dogɗoɗo wala furakelila laje, banajuguw segesegeli ani cogoya gelenw, ka furaw seben dogɗoɗo do fe ani hakilibana demɛ.

Ni geleya be i bolo furakeli ko la, baarakelaw kunnafoni.

Ni furakeli teliman do be i bolo wala joginda min mago be furakeli teliman na, o fo baarakelaw ye.

I bena a dogɗoɗo wala furakelila do be se ka i laje. U bena i ka keneya segesegeli ani ka i laje. U be se ka nininka sisan banaw wala temennen la, boloci minnu kera i la ani i be ka fura minnu ta. U be se ka nininka fana jogin, degun, cogoyaw wala joro minnu be i la.

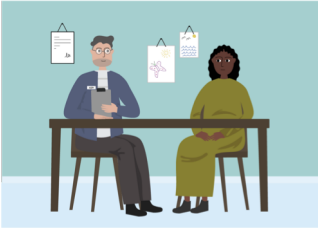
Hake be i bolo ka deme kerengerennenw soro ni mago kerengerennenw be i la.

Baarakelaw kunnafoni ni:

- i ma keke wala i joginnen don
- i konoma wala a be se ka ke i konoma don
- duden dow be i bolo minnu mago be deme kerengerennen la
- i barika deselen don (misali la, taama ka gelen i ma, i te menni ke, i te yeli ke)
- I nisongiyalen don tuma bee, i jayolen, i te se ka sunogo wala miirina juguw be i la.
- nimatowro wala degun delila ka i soro
- i be a miiri ko i lakanalen te wala i be ka siran mago do je
- i diyagoyara wala i be ka diyagoya ka fen dow ke i sago te ka minnu ke
- i be miiri ko i lakanalen te ka jesisin i ka dannaya ma, i be mago min fe, i be fini don cogo min wala i kecogo

Deme kerengerennen be se ka doron de baarakela magow be i mago kerengerennenw don.

Baarakela kerɛnkerɛnnenw (adamadenya baarakelaw, hakilibana donbaaw) bena nininkali kebena i nininka:

- ka i mago **kerɛnkerɛnnenw laje**
- ka deme **kerɛnkerɛnnen sugandi** min ka ji i ma.

O be wele **ko desesegesegeli**.

Kanyelemala do be i deme ka kuma kan na i be min faamu, ni o ka kan.

I kanbo baarakelaw matuma bee ni i mago be deme kerɛnkerɛnnen na.

I bena o deme sɔɔ tuma bee ni jemɔgɔw y'a jate ko i mago be o la.

I be se ka da dogɔɔɔɔ la, furakelila ani baarakela kerɛnkerɛnnen ani ka kuma u fe i fere ma. Kunnafoni bee na mara gundo la, o kɔɔ ye ko a tena fo mɔgɔ si ye ni i ka yanmaruya te.

Fen kelen min sen te a la, o ye ni i ka jɛnamaya be farati la wala mɔɔ wɛɛ ta.

➤ DENMISENW KA KALAN HAKE

Denmisenw bee, ce fara muso kan, ni i si ma san 18 saro kalan ye i ka hake ye.
U be deme saro i n'a fo kanw kalanni.

ƙoƙo Itali denmisen fen o fen be woro ani san taniworo la ka kan ka taa kalan na.

Wajibi don mansaw ka u denw don kalan.

➤ JO WERE JUMENW B'I BOLO I SIGILEN BE YORO MIN NA?

- walasa ka lakana : mago si yanmaruyalen te ka, hali baarakelaw, ka i lasiran, ka i neni wala ka nimatɔɔɔ

- to ni i cɛ ye, i muso, i denw ni balimaw minnu ma san 18 sɔɔ wala i balima baliku dɔ min mago be don o don demɛ la.
- to ni i balimaw ye, ni i ye baliku ye min mago ka kan ka jɛ don o don.

- ka demɛ jini ka se **ka kuma** i ka denbaya fɛ ani **ka ka a lajɛ ka u ye, ni i tɛ a don u be yoro min na.**

I be se ka damakasi bennen kɛ ni i dalɛn be a la ko:

- baarakɛla fɛn o fɛn ye i lasiran, ka i neni wala ka nimatɔɔɔ.

Jɛmagɔw bɛna kunnaɓoni di i ma damakasi bennen kɛcogo ko la.

I be se ka jɛmagɔw jɛninka tuma bɛɛ, baɗumankɛɔnw wala Diɗɛ Tɔnba Kalifa Cakɛda (UNHCR) kunnaɓoni wɛrɛw la.

I Kolpsi! Ni i ma latige labato ka to i yɔɔ kɛrenkɛrennen la ani dansigi minnu be i kan, ani farati be a la i ka boli tugun, i be se ka mine.

➤ KALIFAYƆɔɔ NINIBAGA BE KA MINE COGOYA MINNU LA

Mineli kɔɔ ye ko i minelen be nɔɔɔya la yɔɔ kɛrenkɛrennen do la i te se ka bo i yere ma yɔɔ min na. Kun jonjon ka kan ka sɔɔ jamana nɛmɔɔɔw bolo waasa la i mine. U ka kan ka da a la cogoya were fusi te se ka ke e ka kɔɔ la. Nɛmɔɔɔw bɛna i ka cogoya laje sani u ka ko do latige.

Mineli kunw be se ka, misali la:

- i ka kalifayɔɔɔ seɓen fɛn nafamaba do (misali la i bugunnatige) te se ka segeɓeɓe ni i ma mine
- i ma sariyaw labato ka to yɔɔ kelen na, ani farati be a la ko i be se ka boli tugun ani nɛmɔɔɔw te se ka i lasɔɔ
- i ye hakilina do sɔɔ ko a latigera ka i bila ka Erɔpu jamana were kan min na i ka kalifayɔɔɔ seɓen segeɓeɓe ani i be se ka boli sani o yelemali ce
- i ye farati ko do ke lakana fanfe.

ni i minɛna, i be se ka i kanbo. I be ka sariya ka demɛ pini fu ani dajirali.

➤ KUNBENNI WAJIBI SARIYA JUMENW BE I BOLO?

Nin minnu file duguma, olu ye sariyaw ye i ka kan ka i ben minnu ma.

- ✔ Jamana sariyaw labato.
- ✔ To Itali kono ani kana taa farajela jamana were la ni jemogow ka yanmaruya te
- ✘ Jamana jemogow ko i ka to yoro min na, i kana bo yen ni u ka yanmaruya te.
- ✔ Je ni jemogow kosebe ani ka tugu i ka kalanw ko.
- ✔ I be yoro min na, yen sariya labato.
- ✔ Duguden tow, baarakelaw ani mogow werew bonya.
- ✔ Jamana jemogow ladonna i ka sisan aderesi ani kumanogonya kunnafoniw la (telefoni nimoro, imeyeli), ani yelema fen o fen, waasa o ka se ka i lasoro tuma bee.

➤ MUN BENA KE NI I MA I BEN I KA WAJIBI KOKETAW MA?

Ƴemɔɔw bɛna i ka cogoya laɛ ani u bɛ se ka alatige ka dɔ bɔ i ka demɛ sifaya la wala k'a bɔ a ma. Ƴemɔɔw bɛ i kunnafoni o latige Ƴɔɔɔnnaw ko la ani ka a jɛya o bɛna dɔ bɔ demɛ min na wala k'a bɔ a ma.

I Kolɔsi!

I bɛ se ka demɛ dɔɔni sɔɔɔmisali la, ni:

- Jamana Ƴemɔɔw ko i ka to ɔɔɔ min na, i kana bɔ yɛn ni u ka yanmaruya tɛ.
- i Ƴemɔɔw tɛ ka jɛ
- i yɛ nkalon tige i ka musakaw sɔɔɔcogo ko la.
- i yɛ i ka sigida sariyaw sɔɔɔ
- i ma i sendon kalanw na minnu yɛ waajibi yɛ
- I bɛ bɔ jamana in na k'a sɔɔɔ i ma yamaruya sɔɔɔ ani i bɛ lasegin ka na nin jamana in na
- i yɛ kanbɔ kalifayɔɔɔ sɛbɛn nɔfɛ Farajɛla Jamana wɛrɛ la ani i bɔra yɛn.

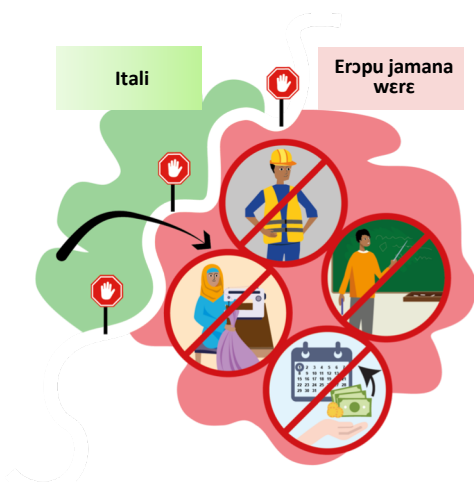
Ni i yɛ juguya jogo ta, ka tɔw lasiran, wala ni i yɛ siyɔɔ sariyaw sɔɔɔ ka sɛgin a kan wala ka a juguya, i bɛ se ka bɔnɛ i ka demɛ la a bɛ ka min sɔɔɔ. O cogo la, polisiw bɛ se ka wɛlɛ k'u sendon.

I Kolpsi! N'i ma wajibi min be i sigi yɔɔ kɛrenkɛrennen na ani dantigeli min kera bato, ani ni faamaw sirannen don ko i be se ka boli tugun:

- i be se ka mine
- i ka lakana taabolo bɛna jɔ ani i ka ninini bɛna jate ko a bɔra walima ko a banna. O kɔɔ ye i be se ka bɔne i ka diɲe ka lakanali lapinibagaya la ani hake minnu sirilen be o la.

➤ MUN BENA KE NI I TAALA TAAMALA KA TAA ERɔPU JAMANAW WERE KASɔɔ I MA YAMARI?

Itali kɔɔ:

- i ka lakana taabolo bɛna jɔ ani i ka ninini bɛna jate ko a bɔra walima ko a banna.

I taara Erɔpu jamana were min kan ka a sɔɔ yanmaruya tɛ i bolo:

- jamana nɛmɔɔw be se ka a latige ka i lasegin i bɔra farajela jamana min kɔɔ.

Ni jamana nɛmɔɔw ye a latige tuma min na ko u be i lasegin i bɔra jamana min kɔɔ, i tɛna se ka hake dɔw sɔɔ, misali la:

- i tɛna **dɛmɛ dɔw be yen**, i tɛna **u caman sɔɔ**.
- yanmaruya tɛna **di i ma ka baara ke**
- yanmaruya tɛna **di i ma ka kanw kalan wala ka dɔnniya werɛw dege**.

➤ I BƎ SE KA WELELI KƎ NƐMƆƆƆW YƆƆƆ LATIGE KO LA

Ni nƐmƆƆƆw ye a latige ka dan sigi i ka hakew la iko lapinibaga ani i dalen bƎ a la ko o tilennen tƎ, **i bƎ se ka weleli kƎ latige ko la.**

I bƎ se ka weleli kƎ ni nƐmƆƆƆw ye a latige:

- ka dƆ bƆ i ka kunbƎnni demƎ la wala ka a bƆ a ma
- kana sƆn i ka jinini ma ka bƆ waati dƆ KƆnƆ yƆƆƆ kerƎnkerennen dƆ la min latigera
- i wajibiyalen don ka sigi yƆƆƆ kerƎnkerennen dƆ la min latigera

I bƎ se ka ta kiritikela fƎ ni polisiw ya latige ka i mine.

ni taara farajela jamana wƎrƎ la k’a sƆƆƆ nƐmƆƆƆw ka yanmaruya tƎ ani i bƆnƎ kunbƎnni hake dƆw la yen, i bƎ se ka weleli kƎ o latige ko la jamana kƆnƆ.

Waati jemogow kono Itali ye a latige kado bo kunbenni deme la min be ka di ma wala ka a bo ma ka a sabu ke cogoya jefolenw ye nin je 16, jei bena hake dow soro hali bi. Misali la, i be se ka dogotoro do laje wala furakelila, ka deme soro furakeli ko la, ka deme werew soro ani siyoro min latigera jemogow fe.

Deme sifaya be bo i yere ka cogoya ni i magow de la.

I taara farajela jamana min kono k'a soro yanmaruya te i bolo, ni o jemogow ye a latige ka i be kunbenni deme min soro ka o bo a ma, i bena deme sifaya min soro be bo i yere ka cogoya ni i magow de la.

➤ I BE SE KA DEME SORO SARIYA KO LA

Ni i be fe ka jemogow wele latige ko la i ka kunbenni hakew dansigili ko la kiiritigela jekoro, i bena se ka deme soro fu sariya ko la ani dajirali, ka kepe ni i ka cogoya ye.

O koro ko sariya laadilikela wala kiiritigela be se ka i deme. Sariya laadilikela wala soronadonbaa ka deme don i ma kiiritigela jekoro, ka i lasafa ani u ni jemogow ni kiiritigela sirilen te jogon na.

I be se fana ka sariya laadilikela do laje wala soronadonbaa ni i yere ka musaka ye.

Jemogow bena i kunnafoni weleli kecogo la.

I be se ka jemogow ni banumanketonw wala UNHCR jininka kunnafoniw la, ka fara sariya deme ni dajirali kan.

Nin gafe in kun ye kunnafonidi dɔɔn de ye. A tɛ haƙɛw wala sariyaw dilan a yere ma. Erɔpu Jɛkulu Cakɛda Logo Kalifayɔɔ ko la (EUAA) ye a ka minen yere di, ani ka gafe were dilan ka keɓe ni nin gafe in ye, o yanmaruyalen don EUAA fe Erɔpu Jɛkulu Jamanaw dɔɔn de ma. EUAA tɛ son jɔɔɔɔ wala dannaya baarakɛcogo numan, konko, dafali, bennen wala dannaya ka nesin kunnafoni ma min be gafe konko Erɔpu Jamanaw fe, ka ke cakɛla were fe. Erɔpu jamana tɛ wala mɔgo o mɔgo be ka baara ke EUAA tɔgo la min be se ka ke kunnafoni fe min sɔɔɔla nin gafe in konko.

© Erɔpu Jɛkulu Cakɛda kalifayɔɔ ninini, 2025